

10_Bratři si dělí opavské vévodství

V roce 1365, ve svých asi sedmasedmdesáti letech, zemřel vévoda Mikuláš II. Byl panovníkem dvou vévodství, úspěšným politikem a hojným rozmnožitelem světských i církevních statků. Zplodil tři syny a čtvrtý byl tou dobou na cestě. To však do budoucna přineslo nelehký problém dědických nároků, se kterým se musela vyrovnávat valná většina středověkých monarchů. Vévodův okázalý život a velkorysá politika navíc zatížily komorní pokladnu. Součástí dědictví tak byly i nemalé dluhy. Opavsko připadlo nakonec nejmladšímu Přemkovi (město Opava a hrad Hradec, Hlučín a hrad Landek), který se ve svých patnácti letech stal vévodou, na kterého vzpomínáme dodnes. S jeho érou je spojena výstavba opavského hradu a tzv. Švédské kaple.

V roce 1365, ve svých asi sedmasedmdesáti letech, zemřel vévoda **Mikuláš II.** Byl panovníkem dvou vévodství, úspěšným politikem a hojným rozmnožitelem světských i církevních statků. **Zplodil tři syny a čtvrtý byl tou dobou na cestě.** To však do budoucna přineslo nelehký problém dědických nároků, se kterým se musela vyrovnávat valná většina středověkých monarchů. Vévodův okázalý život a velkorysá politika navíc zatížily komorní pokladnu. Součástí dědictví tak byly i nemalé dluhy. **Nejstarší syn Jan**, který se nacházel již ve zralém věku asi 40 let, **získal ratibořské vévodství**, poněvadž pocházel z otcova svazku s ratibořskou kněžnou. Stal se tak legitimním **pokračovatelem ratibořských knížat**. Problém však nastal v případě opavského vévodství, které mělo být rozděleno mezi čtyři syny. Protože nejmladší Mikulášovi synové byli ještě dětmi, chopil se nejstarší Jan jejich poručnictví a spravoval tak jejich dědické nároky. Poslední z bratrů **Mikuláš III.**, jemuž bylo tou dobou přes dvacet let, získal čtvrtinu vévodství. S tím se však nehodlal spokojit a do budoucna vnášel do sourozeneckých vztahů rozmrštku. V roce 1372 například inicioval, aby byla Opava rovnoměrně rozdělena na čtyři díly a každému bratrovi by pak z příslušné části plynuly příjmy. Takové opatření mělo za následek, že si každá městská část musela zvolit vlastní radu a purkmistra. Protože se takové řešení ukázalo jako silně neefektivní, došlo po několika letech ke sjednocení Opavy a k revizi Janova poručnictví nad mladšími bratry.

Roku 1377 se sešla komise místních šlechticů, která rozdělna vévodství tak, že každý z bratrů dostal svůj díl. **Nejstarší Jan získal Krnovsko s Bruntálskem a polovinu hradu Cvilína. Mladší Mikuláš** dostal druhou polovinu tohoto důležitého hradu a **celé Hlubčicko** s hradem **Edelštejnem**. Dva **nejmladší bratři Václav a Přemek** pak získali jihovýchodní část vévodství s **městem Opavou a hradem Hradcem**, na východě pak s **městem Hlučínem a hradem Landekem**. Vévodství nezůstalo rozdělené dlouho. Možná v souvislosti s morovou nákazou zemřel roku 1381 vévoda Václav a jeho díl tak připadl nejmladšímu Přemkovi, který měl tehdy patnáct let. Aby uspokojil nenasycného Mikuláše, přenechal mu východní část Opavska s Hlučínem a Landekem. Někdy v té době zemřel také nejstarší z bratrů Jan Ratibořský. Příslušný díl Opavska po něm zdědil jeho syn Jan II. (někdy označován také jako Hanuš II.). Ironií osudu spojil již roku 1394 Přemek tři zděděné díly v jeden, poté co zemřel i jeho starší bratr Mikuláš III. Protože dva ze synů Mikuláše II. neměli potomky, pokračovala opavská větev Přemyslovců ve dvou liniích. **Opavě a Hlubčicku vládl Přemek Opavský**. Ratiboři pak vládli potomci Jana I. Tato linie následně pokračovala až do vymření rodu roku 1521.

Přemek Opavský (1366–1433)

Byl nejmladším synem Mikuláše II., narodil se až po smrti svého otce. Vzhledem k tomu, že měl **tři starší bratry**, byla jeho naděje stát se jednou knížetem mizivá. Ironií osudu však všichni bratři brzy zemřeli, takže se **Přemek** ve svých šestnácti letech **ujal správy téměř celého**

vévodství. To se nenacházelo v nejlepší ekonomické situaci a Přemek byl nucen splácet staré dluhy a ručit vévodskými hrady. Možná také proto si **postavil hrad v Opavě** (stával v místech dnešního Mendelova gymnázia). Přemek **patřil k příznivcům Zikmunda Lucemburského** a stal se dokonce příslušníkem jeho dvora. Se Zikmundovým vojskem se účastnil i křížové výpravy proti husitům. Husitské ohrožení ale narůstalo a obrana opavské země jen stále víc roztáčela spirálu Přemkových dluhů. Přemkovi se částečně dařilo chránit Opavsko prostřednictvím **příměří s husity**, nicméně roku 1431 musel kapitulovat. Toho roku **Opavu výrazně poničil požár**, který nejspíše znehodnotil i opevnění. Když zanedlouho poté přitáhli k městu kališníci, nenabízela se šance na úspěšnou obranu. Přemek musel přistoupit na požadavky husitů a dalších bojů se již neúčastnil. Zemřel v září 1433 jako poslední z významných opavských Přemyslovců. Vévodství po něm převzalo jeho pět synů: Václav II., Vilém, Arnošt, Mikuláš a Přemysl II. Navzdory otcovu přání si Opavsko rozdělili na čtyři části. Rozděleno bylo opět i město Opava. Jedinou výjimku představoval Přemysl II., který byl otcem určen k církevní dráze a většinu svého života strávil ve Vratislavi.

Vzhledem k rozdělenému vévodství a obrovským dluhům ještě z časů Přemka Opavského začal ve čtyřicátých letech 15. století rychle upadat význam opavských Přemyslovců. Jejich slabosti využívala silnější knížata (vévodové), jako byl například Bolek V. Opolský, který v průběhu čtyřicátých a padesátých let vykoupil od zadlužených Přemyslovců většinu Opavska a stal se tak opavským knížetem. Po jeho smrti v roce 1460 Opavsko získal český král Jiří z Poděbrad.

Mgr. David Radek, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)